

УДК 619:616.99:615:619.3:577.1

ОЦІНКА БІОХІМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ КРОВІ ОВЕЦЬ ЗА ДЕГЕЛЬМІНТИЗАЦІЇ ПРЕПАРАТОМ «ВЕРМАЛЬ»

Темний М. В., Матюшина Л. В., Попова О. Н.

Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків

Дикоцелії, паразитуючи у жовчних протоках печінки жуйних тварин надають механічний, токсичний і алергічний впливи на організм хазяїна, що призводить до пошкодження структури тканин ураженого органу та порушення його функції.

Захист тварин від гельмінтозних захворювань потребує розробки більш удосконалених лікувально-профілактичних заходів. Однак, безсистемне застосування антгельмінтиків не є безпечним. При виборі препаратів звертають увагу не тільки на їх антгельмінтну ефективність проти певного збудника, економічну ефективність, а також на відсутність гепатотоксичного впливу та відновлення фізіологічних і продуктивних якостей у тварин після лікування [1, 2], що досі залишається актуальним.

За різних патологічних станів у крові змінюються показники білкового обміну, активності печінкових ферментів, що відображає інтенсивність розвитку патологічного процесу [3, 4, 5].

Тому мета роботи полягала у вивченні динаміки біохімічних показників крові у інвазованих дикоцеліями овець та після дегельмінтизації препаратом «Вермаль».

Для досягнення поставленої мети на вирішення поставили такі задачі:

- визначити зміни біохімічних показників крові у інвазованих тварин та інтактних овець.
- визначити зміни біохімічних показників крові за дії препарату «Вермаль».

Матеріали та методи Дослідження проводили з травня по жовтень 2012 року на віцях 100 % інвазованих дикоцеліями.

Для вивчення біохімічних показників крові, овець розділили за принципом аналогів на три групи (n=5) в кожній — дослідна та контрольна уражені, третя контрольна – віці вільні від гельмінтів.

Дослідним тваринам задали з кормом «Вермаль» два дні поспіль у дозі 7,5 мг діючої речовини (ДР)/кг маси тіла.

Віцям другої – (інвазовані дикоцеліями) та третьої (вільні від гельмінтів) груп препарати не задавали.

У овець дослідної, а також контрольних груп відбирали проби крові за добу до дачі, а також на 1, 5, 10, 15, 20, 25, 30-ту добу після останнього задавання препарату.

У крові визначали концентрацію загального білка, альбумінів, глобулінів, активність печінкових ферментів аспартатамінотрансфераза (АсАТ), аланінамінотрансфераза (АлАТ) за загальноприйнятими методиками.

Результати досліджень Із отриманих результатів видно, що у тварин дослідної групи, після дегельмінтизації, звільнення від гельмінтів супроводжувалося вірогідним зниженням, за рахунок альбумінів, показників вмісту загального білка на 5 та (15–30) добу, глобулінів на 10 і 15 та 25 і 30 добу досліді у порівнянні з показниками інвазованих овець, але впродовж періоду спостережень реєстрували вищий їх вміст порівняно з не інвазованими тваринами.

Рівень альбумінів у сироватці крові утримувався нижче показників інтактних тварин на 12,2 %, а інвазованих – на 27 % (табл. 1).

Таблиця 1 – Динаміка загального білка, альбумінів і глобулінів (г/л) у крові овець за дегельмінтизації препаратом «Вермаль»

Доба досліді	Дослідна група			Контрольні групи					
	«Вермаль» 7,5 мг Др/кг дворазово			інвазовані			інтактні		
	білок	альбуміни	глобуліни	білок	альбуміни	глобуліни	білок	альбуміни	глобуліни
1	78, ±1,12	39,0±1,9	52,9±2,12	93,5±4,5	35,6±2,0	54,5±2,4	72,9±0,22	30,9±2,1	39,5±1,0
5	76,2±1,33*	28,0±1,27	52,1±2,01	84,6±1,3	36,4±1,3	55,3±2,2	69,2±0,33	32,0±1,1	40,6±1,5
10	75,2±2,02	29,0±1,07	43,1±1,11*	87,4±2,0	37,6±2,3	59,4±3,0	67,2±1,11	33,6±1,7	42,8±1,4
15	74,9±1,53*	26,4±2,0	42,3±1,44*	83,6±2,0	35,7±1,4	56,6±2,4	67,1±1,27	32,4±1,3	40,9±1,0
20	75,1±1,23*	26,3±0,85	40,2±2,00	86,4±3,0	34,8±1,5	58,1±2,4	71,5±0,75	32,0±1,1	42,7±1,7
25	75,1±0,9*	26,7±0,33	40,5±1,07*	87,8±1,2	39,0±2,4	53,7±2,2	69,8±1,22	29,9±2,4	37,2±1,1
30	74,9±0,73*	27,2±1,01	42,4±1,01*	86,7±1,3	36,9±2,1	52,8±2,2	70,1±1,01	33,2±1,4	38,4±2,3h<

Примітка: P < 0,05 відносно показника групи інвазованих тварин

Зміна активності ферментних систем за дегельмінтизації овець є передумовою для біохімічної адаптації організму під час виведення з організму метаболітів загиблих під дією антгельмінтних препаратів паразитів.

У крові тварин під дією препарату активність АсАт з 10 доби знижувалася до рівня інтактних тварин, показники якої достовірних відмінностей не мали, але в порівнянні з інвазованими тваринами спостерігали достовірну різницю з 20 по 30 добу спостережень (табл. 2). У динаміці АлАт до 10 доби досліді спостерігали підвищення вмісту ферменту в 1,7 рази у порівнянні з інтактними тваринами. З 15 доби і до кінця спостережень (30 доба) показники наближалися до таких у інтактних тварин і достовірної різниці не мали.

Таблиця 2 – Динаміка показників печінкових ферментів (АлАт, АсАт ммоль/лЧгод) у крові овець за дегельмінтизації препаратом «Вермаль»

Доба досліді	Дослідні		Контрольні			
	«Вермаль» 7,5 мг Др/кг дворазово		інвазовані		інтактні	
1	2,4±1,01	0,53±0,37	2,4±2,07	0,6±0,3	1,48±0,75	0,32±0,21
5	2,2±1,01	0,54±0,8	2,6±1,75	0,62±0,29	1,44±1,21	0,4±0,15
10	1,5±1,11	0,6±0,51	2,2±1,03	0,58±0,11	1,32±1,11	0,42±0,12
15	1,5±1,11	0,55±0,25	2,6±1,12	0,59±0,5	1,62±0,85	0,38±0,31
20	1,4±1,36	0,48±0,41	2,8±1,11	0,58±0,45	1,48±1,41	0,4±0,27
25	1,42±1,21	0,5±0,18*	2,3±1,13	0,61±0,6	1,5±1,3	0,36±0,33
30	1,5±1,11	0,47±0,11*	2,5±1,11	0,57±0,33	1,48±1,15	0,41±0,4

Примітка: *p < 0,05 у порівнянні з інвазованим контролем

Порушення білкового обміну, на нашу думку, свідчить про наявність у системі органів травлення запальних процесів, спричинених механічним і токсичним впливом гельмінтів з подальшим розвитком деструктивних процесів у печінці. Підвищення активності АсАт, АлАт відображає інтенсивність порушення процесів метаболізму білків, жирів, вуглеводів.

Висновки. 1. За природного дикроцелиозу в організмі овець достовірно збільшується вміст загального білку в 1,24 рази та глобулінів у 1,4 рази; функціональної активності печінки, що проявляється підвищенням показників АлАт, АсАт – у 1,5 та 1,7 рази відповідно, у порівнянні з не інвазованими тваринами.

2. Після дегельмінтизації препаратом «Вермаль», біохімічні показники крові, загальний білок з 5, глобуліни з 10 доби, достовірно впродовж 30 діб наближалися до рівня інтактних тварин але з причин порушення обміну речовин і розвитку деструктивних процесів в органах системи травлення утримувалися на більш високому рівні: загального білку вище на (5–7) г/л, альбумінів – (7,6–11,3) г/л, глобулінів – (5,5–14) г/л ($p < 0,05$), АлАт, АсАт ($1,5 \pm 1,11$ та $0,47 \pm 0,11$) ммоль/л·год відповідно проти показників інтактних тварин.

Список літератури

1. Черепанов, А.А. Устойчивость паразитов к некоторым лекарственным веществам и пути ее преодоления [Текст] / А.А. Черепанов // Ветеринария. – 1998. – № 2. – С. 29–32. 2. Оптимальные сроки применения препаратов при паразитарных заболеваниях крупного рогатого скота [Текст] / И.А. Архипов [и др.] // Вет. патология. – 2006. – № 1. – С. 124–126. 3. Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин [Текст] / В.І. Левченко [та ін.]. – Біла Церква, 2004. – С. 70–75. 4. Изоферменты в медицине [Текст] / Н.М. Петрунь [и др.]. – К.: Здоров'я, 1982. – 248 с. 5. Лук'янова, Г.О. Гематологічні, імунологічні і біохімічні зміни при ураженні коней аноплцефаліями [Текст] / Г.О. Лук'янова // Аграр. вісн. Причорномор'я: зб. наук. праць. – Одеса, 2010. – Вип. 65: Вет. науки. – С. 65–69. 6. Євстаф'єва, В.О. Зміни активності ферментів у сироватці крові свиней хворих на паразитози [Текст] / В.О. Євстаф'єва // Пробл. зооінженерії та вет. медицини: зб. наук. пр. / ХДЗВА. – Х., 2009. – Вип. 19, т. 1, ч. 2. – С. 72–76.

EVALUATION OF BIOCHEMICAL CHARACTERISTICS OF SHEEP BLOOD AFTER DEHELMINTIZATION BY VERMAL'

Temny N.V., Matyushina L.V., Popova O.N.

National Scientific Center "Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine", Kharkiv

At dicrocoeliasis invasion in the body of sheep there is observed 1.24 times increase in total protein content, 1.4 times – globulin, 1.5 and 1.7 times – indicators of ALT, AST compared with non infested animals.

After dehelminthization by Vermal' biochemical characteristics of blood went down to those in intact animals but during thirty days (observation period) they remained at a high level: the total protein is higher on (5–7) g/l, albumin – (7,6–11, 3) g/l, globulin – (5,5–14) g/l ($P < 0,05$), ALT, AST ($1,5 \pm 1,11$ and $0,47 \pm 0,11$) mmol/l × h, respectively, compared with intact animals.

УДК 612.646:636.521.58:678.048

ИЗУЧЕНИЕ АНТИОКСИДАНТНЫХ СВОЙСТВ ЭКСТРАКТА ИЗ ЭМБРИОНОВ КУР

Тимохина Ю.А., Жегунов Г.Ф.

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Розанова С.Л.

Институт проблем криобиологии и криомедицины, г. Харьков

Известно, что генерация активных форм кислорода (АФК) в живом организме – нормальное, физиологическое явление. Оно имеет место в окислительных процессах дыхательной цепи, синтезе лейкотриенов и простогландинов, в превращении ксантинов. Прооксиданты также участвуют в механизмах бактерицидности, в обмене коллагена, регуляции проницаемости мембран. Однако, АФК способны индуцировать свободные радикалы (СР), которые в свою очередь обладают выраженным гено- и цитотоксическим действием [1].

Но, при нормальном функционировании организма активность СР подавляется антиоксидантами. К числу ферментных антиоксидантов относятся супероксиддисмутаза, каталаза, глутатионпероксидаза. К неферментным антиоксидантам относят: токоферол, аскорбиновую кислоту, убихинон, триптофан, фенилаланин, церулоплазмин, трансферрин, гаптоглобин, глюкозу и каротиноиды [2, 3, 4].

Гипоксия – типовой процесс, имеющий место в патогенезе практически всех заболеваний. Имеются данные, что кислородная недостаточность вызывает повышенное накопление активных форм кислорода и продуктов перекисного окисления, т.е. индуцирует развитие оксидативного стресса [5, 6]. При этом СР вызывают окислительную модификацию нуклеиновых кислот, белков, углеводов, индуцируют перекисное окисление (ПОЛ) в клеточных мембранах, увеличивают внутриклеточный уровень кальция, активируют протеазы, нуклеазы и фосфолипазы, что в конечном итоге приводит к гибели клетки.

На сегодняшний день достаточно актуальна коррекция гипоксических состояний тканевыми препаратами [7, 8]. Известно, что экстракты, полученные из фетальных тканей здоровых животных, обладают уникальными свойствами. Широкий спектр естественных аминокислот, жирных кислот, ферментов, медиаторов и других физиологически активных веществ, входящих в состав эмбриональных тканевых препаратов, обеспечивает эффективную усвояемость и быстрое воздействие на процессы в патологически измененной клетке. Широкое применение нашел Эрбисол – препарат из эмбриональной ткани кур [9]. Эрбисол позиционируется как эндогенное, регенераторное, иммуномодулирующее средство. Он не имеет кумулятивных свойств, аллергизирующего, канцерогенного и тератогенного эффектов. При этом Эрбисол оказывает выраженное противовоспалительное действие, нормализует функцию гепатоцитов, обладает мембраностабилизирующим и антиоксидантным эффектом [10].

Ранее нами было доказано, что полученный нами водно-солевой экстракт из эмбрионов кур (ЭЭК) обладает антигипоксическими свойствами, достоверно продлевает жизнь мышей в условиях гипоксической гипоксии [11], а также обладает протекторными свойствами в отношении внутренних органов животных [12]. Поэтому представляет интерес выяснить, обладает ли ЭЭК антиоксидантными свойствами.

Цель работы. Изучить антиоксидантные свойства экстракта из эмбрионов кур по сравнению с Эрбисолом.

Материалы и методы исследований. Экстракт получали по ранее описанной методике [11].

Исследование антирадикальной активности и хелатирующей способности экстракта из куриных эмбрионов (ЭЭК) и Эрбисола проводили *in vitro* на базе Института проблем криобиологии и криомедицины.